

Практична робота №6
КОМПЛЕКТАЦІЯ ДЕТАЛЕЙ.
Визначення розмірних груп
циліндро-поршневої групи двигунів
внутрішнього згорання

Методи комплектування

**З повною
взаємозамінністю
(просте
комплектування)**

**З груповою
взаємозамінністю
(селективне
комплектування)**

**З
підгонкою**

**З регулюванням
(компенсаторами)**

При комплектуванні виконуються наступні роботи:

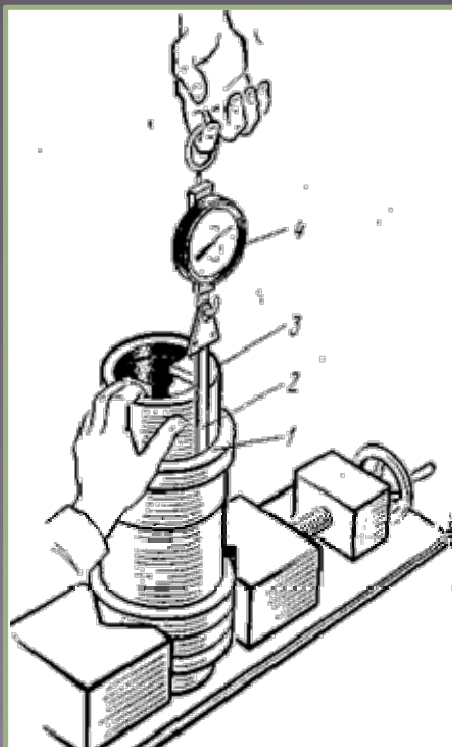
1. Загальна перевірка якості і облік деталей, що надходять у відділення.
2. Підбір комплекту деталей по номенклатурі згідно специфікації для кожного робочого місця.
3. Підбір деталей за розмірами і за масою (при потребі).
4. Проведення слюсарних робіт з підгонки з'єднань (при потребі).
5. Облік виданих деталей.

СПОСОБИ ПІДБОРУ ДЕТАЛЕЙ ПО РОЗМІРАХ

1 - Просте комплектування

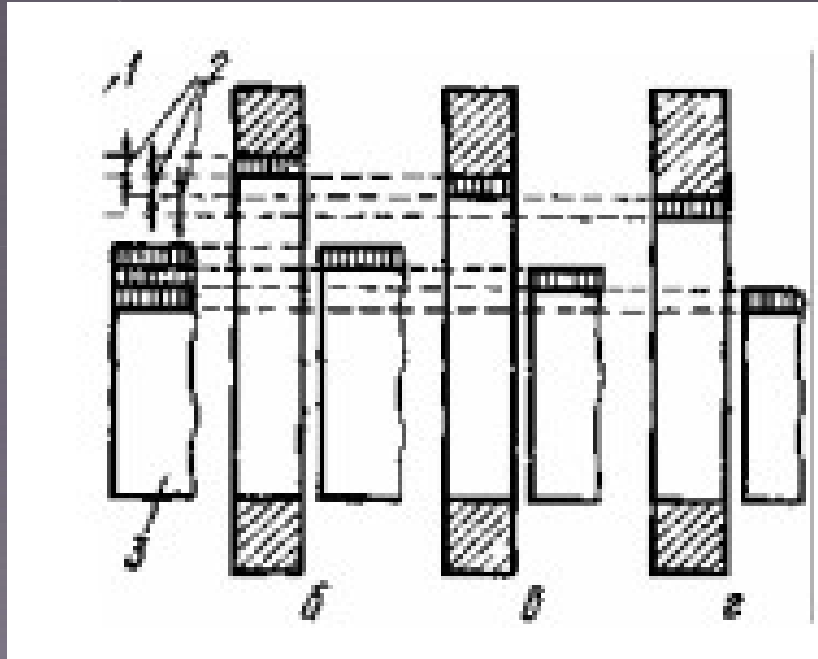
2 - Штучне або індивідуальне комплектування деталей.

Контроль зазору між робочою поверхнею гільзи і поршнем протягуванням стрічки - щупа

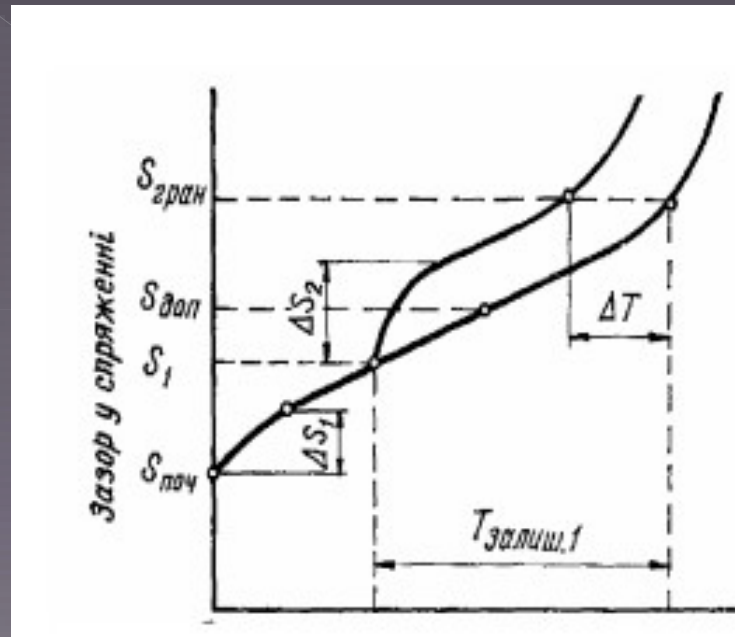
Схема селективного підбору отвору й вала

а — поля допусків отвору 1 і вала 3, розподілені на три інтервали 2;
б, в, г — спряження деталі, розподілені за розмірними групами (інтервалами).

Графік впливу розкомплектування припрацьованих деталей на залишковий ресурс спряження:

$S_{поч}$, $S_{доп}$, $S_{гран}$ – відповідно початковий, допустимий і граничний зазори;
 S_1 – зазор у нерозкомплектованій парі;
 ΔS_1 і ΔS_2 – збільшення зазора внаслідок первинного і вторинного припрацювання деталей;
 $T_{залиш.1}$ – залишковий ресурс не розкомплектованого спряження;
 ΔT – скорочення ресурса внаслідок повторного припрацювання деталей

Мета роботи: Оволодіти методикою визначення розмірних груп циліндро-поршневої групи двигунів внутрішнього згорання.

Зміст і послідовність виконання завдання:

1. Розрахувати розмірні групи деталей спряження відповідно до заданого варіанту (Додаток 5).
2. Побудувати графічну схему розташування виробничого і групових полів допусків спряжених деталей.
3. Визначити і записати марку двигуна за розмірною групою ЦПГ ДВЗ.
4. Оформити звіт до виконаної роботи.

Теоретичні відомості

Надійність машин в значній мірі залежить від забезпечення необхідної точності складання.

Під точністю складання розуміють ступінь відповідності дійсних значень параметрів, які характеризують характер спряження сполучених деталей значенням, обумовленим технічною документацією.

Точність зазорів, натягів і просторового розташування деталей в спряженні може бути досягнута методами повної, неповної, групової взаємозамінності регулюванням і підгонкою.

Складання по методу повної взаємозамінності у спряженнях із зазором можливе при виконанні наступної умови: $TP = TS$,

де TP – допуск посадки, мм;

TS – допуск зазору, мм.

При умові $TP > TS$ може бути реалізований метод неповної взаємозамінності, але при цьому неминуча поява якоїсь кількості браку.

Разом з тим забезпечення точності виготовлення деталей, яка б дозволяла використовувати метод повної взаємозамінності, не завжди технічно і економічно доцільно, а часом і неможливо.

В таких випадках застосовують метод групової взаємозамінності, або метод селективного складання (наприклад, деталі двигуна: гільза - поршень, поршень-поршневий палець - шатун та інші).

Існуючий виробничий допуск на виготовлення деталей спряження штучно зменшують, щоб у спряженні отримати рівність допуску зазору, обумовленого технічною документацією.

$$T_{Dr} = TD/n, \quad (6.1)$$

$$T_{dr} = T_d/n, \quad (6.2)$$

де: T_{Dr} , T_{dr} - умовний (груповий) допуск отвору і вала відповідно;

TD , T_d – виробничий допуск отвору і вала відповідно;

n – кратність зменшення.

За такими умовними допусками деталі сортують на n – розмірних груп. При складанні деталей спряження, які відносяться до одної розмірної групи буде забезпечена посадка по методу повної взаємозамінності, у відповідності з вимогами технічної документації.

Методика розрахунку розмірних груп деталей спряження

Вихідними даними для розрахунку розмірних груп є розміри спряжених деталей з граничними відхиленнями і граничні значення допуску зазору (D , d , ES , El , es , ei).

1. Встановити виробничі допуски TD і Td , дійсні максимальні і мінімальні зазори S_{max} , S_{min} деталей спряження.

2. Вирахувати допуск посадки $ТП$:

$$ТП = S_{max} - S_{min}, \quad (6.3)$$

3. Визначити допуск зазору TS :

$$TS = S_{max} - S_{min}, \quad (6.4)$$

4. Знайти число розмірних груп n деталей з'єднання:

$$n = ТП / TS, \quad (6.5)$$

5. Визначити умовний (груповий) допуск деталей спряження TDr , Tdr (6.1-6.2.):

$$TDr = TD/n,$$

$$Tdr = Td/n$$

6. Встановити найбільший та найменші розміри в кожній розмірній групі.

7. Результати занести в таблицю (табл.9).

8. Побудувати графічну схему розташування виробничого і групових полів допусків спряжених деталей (рис.6).

Приклад розрахунку

Розрахувати розмірні групи для комплектування поршнів із гільзами циліндрів двигуна М-412Е для складання методом групової взаємозамінності.

Вихідні дані: Розмір гільзи , розмір поршня

Граничні значення зазору у спряженні гільза-поршень:

$S_{gr \min} \dots S_{gr \max} = 0,05 \dots 0,07 \text{ мм.}$

Розрахунок:

1. Знаходимо виробничі допуски гільзи TD і поршня Td :

$$TD = ES - EI = 0,05 \text{ мм}$$

$$Td = es - ei = -0,01 - (-0,06) = 0,05 \text{ мм}$$

2. Знаходимо дійсний максимальний $S_{\max}$ і мінімальний зазор $S_{\min}$:

$$S_{\max} = ES - ei = 0,05 - (-0,06) = 0,11 \text{ мм}$$

$$S_{\min} = EI - es = 0,00 - (-0,01) = 0,01 \text{ мм}$$

3. Допуск посадки:

$$TP = S_{\max} - S_{\min} = 0,11 - 0,01 = 0,10 \text{ мм}$$

4. Допуск зазору:

$$TS = S_{\max} - S_{\min} = 0,07 - 0,05 = 0,02 \text{ мм}$$

5. Число розмірних груп деталей спряження:

$$n = TP / TS = 0,10 / 0,02 = 5$$

$82^{+0,03}_{+0,01}$

6. Розраховуємо груповий допуск гільзи TDr і поршня Tdr:

$$TDr = TD/n = 0,05 / 5 = 0,01 \text{ мм}$$

$$Tdr = Td/n = 0,05 / 5 = 0,01 \text{ мм}$$

7. Результати розрахунків заносимо до таблиці 8.

Таблиця 8 - Найбільші ($D_{\max}$, $d_{\max}$) і найменші ($D_{\min}$, $d_{\min}$) розміри в кожній розмірній групі.

Гільза		Позначення групи	Поршень		Позначення групи
Розмір	Інтервал		Розмір	Інтервал	
$82^{+0,01}$	82,00... 82,01	А	$82^{-0,05}_{-0,06}$	81,94 ... 81,95	А
$82^{+0,02}_{+0,01}$	82,01 ... 82,02	Б	$82^{-0,04}_{-0,05}$	81,95 ... 81,96	Б
$82^{+0,03}_{+0,02}$	82,02 ... 82,03	В	$82^{-0,03}_{-0,04}$	81,96 ... 81,97	В
$82^{+0,04}_{+0,03}$	82,03 ... 82,04	Г	$82^{-0,02}_{-0,03}$	81,97 ... 81,98	Г
$82^{+0,05}_{+0,04}$	82,04 ... 82,05	Д	$82^{-0,01}_{-0,02}$	81,98 ... 81,99	Д

8. Графічна схема розташування виробничого і групових полів допусків спряжених деталей

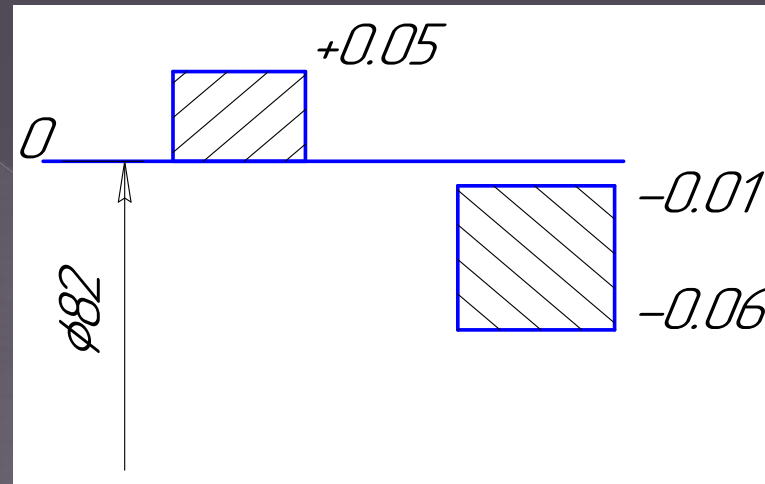

Рисунок 6 – Схема розташування виробничого і групових полів допусків спряжених деталей.

Контрольні запитання

1. Пояснити призначення і суть комплектації деталей при ремонті машин.
2. Як досягнути точність зазорів, натягів і просторового розташування деталей в спряженні?
3. Пояснити методи повної, неповної, групової взаємозамінності деталей спряження.

ДОДАТОК 5

Варіанти завдань для виконання лабораторно-практичної роботи № 6

Завдання для визначення розмірних груп деталей для складання методом групової взаємозамінності

Варіанти індивідуального завдання	Розміри деталей, мм		Зазор у sprzęженні, $S_{\text{зп}}$, мм
	Гільза	Поршень	
1	76 ^{+0,05}	76 ^{-0,01} _{-0,06}	0,05 ... 0,07
2	79 ^{+0,05}	79 ^{-0,02} _{-0,07}	0,06 ... 0,08
3	100 ^{+0,06}	100 ^{-0,01} _{-0,07}	0,06 ... 0,08
4	102 ^{+0,06}	102 ^{-0,01} _{-0,07}	0,06 ... 0,08
5	110 ^{+0,06}	110 ^{-0,10} _{-0,16}	0,14 ... 0,18
6	105 ^{+0,06}	105 ^{-0,12} _{-0,18}	0,16 ... 0,20
7	122 ^{+0,06}	122 ^{-0,14} _{-0,20}	0,19 ... 0,21
8	124 ^{+0,06}	124 ^{-0,14} _{-0,20}	0,19 ... 0,21
9	85 ^{+0,05}	85 ^{-0,01} _{-0,06}	0,05 ... 0,07
10	77 ^{+0,05}	77 ^{-0,01} _{-0,06}	0,05 ... 0,07
11	80 ^{+0,05}	80 ^{-0,02} _{-0,07}	0,06 ... 0,08
12	88 ^{+0,05}	88 ^{-0,01} _{-0,06}	0,05 ... 0,07
13	101 ^{+0,06}	101 ^{-0,01} _{-0,07}	0,06 ... 0,08
14	103 ^{+0,06}	103 ^{-0,01} _{-0,07}	0,06 ... 0,08
15	123 ^{+0,06}	123 ^{-0,14} _{-0,20}	0,19 ... 0,21
16	125 ^{+0,06}	125 ^{-0,14} _{-0,20}	0,19 ... 0,21
17	114 ^{+0,06}	114 ^{-0,10} _{-0,16}	0,14 ... 0,18
18	108 ^{+0,06}	108 ^{-0,12} _{-0,18}	0,16 ... 0,20
19	78 ^{+0,06}	78 ^{-0,01} _{-0,06}	0,05 ... 0,07
20	81 ^{+0,06}	81 ^{-0,02} _{-0,07}	0,06 ... 0,08
21	104 ^{+0,06}	104 ^{-0,01} _{-0,07}	0,06 ... 0,08
22	107 ^{+0,06}	107 ^{-0,01} _{-0,07}	0,06 ... 0,08
23	126 ^{+0,06}	126 ^{-0,14} _{-0,20}	0,19 ... 0,21
24	129 ^{+0,06}	129 ^{-0,14} _{-0,20}	0,19 ... 0,21
25	118 ^{+0,06}	118 ^{-0,10} _{-0,16}	0,14 ... 0,18

Продовження додатку 5

26	112 ^{+0,06}	112 ^{-0,12} _{-0,18}	0,16 ... 0,20
27	106 ^{+0,06}	106 ^{-0,01} _{-0,07}	0,06 ... 0,08
28	127 ^{+0,06}	127 ^{-0,14} _{-0,20}	0,19 ... 0,21
29	108 ^{+0,06}	108 ^{-0,01} _{-0,07}	0,06 ... 0,08
30	130 ^{+0,06}	130 ^{-0,14} _{-0,20}	0,19 ... 0,21